

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

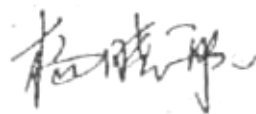
ЯН СЯОХАН

УДК 378.091.33-027.22:[373.011.3-051:78](043.3)

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАГІСТРАНТІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ
ПІДГОТОВКИ ДО ВИКЛАДАННЯ ВОКАЛУ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

СУМИ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент
КЬОН НАТАЛЯ ГЕОРГІЇВНА,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
завідувач кафедри теорії музики і вокалу.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
МАЛАШЕВСЬКА ІРИНА АНАТОЛІЇВНА,
Державний вищий навчальний заклад
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
доцент кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЖИГІНАС ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
доцент кафедри теорії та методики постановки голосу.

Захист відбудеться 03 квітня 2020 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 214.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (40002, м. Суми, вул. Роменська, 87).

Автореферат розіслано 02 березня 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Г. Козлова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність дослідження. Стан розвитку сучасного суспільства, невпинне розгортання процесу глобалізації та значущість інформаційного вибуху вимагають інтенсифікації та оптимізації освітнього процесу, підготовки фахівців, здатних самостійно та творчо осмислювати інноваційні здобутки людства й удосконалювати власну професійну діяльність, ураховуючи нагальні потреби суспільства. Необхідність перебудови освітньої системи відповідно до викликів часу визначено в Законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Національній стратегії розвитку освіти в Україні по період до 2021 року, Концепції «Нова українська школа» (2016).

Пріоритетним напрямом у вирішенні означеного завдання є підвищення ефективності освітнього процесу в закладах вищої музично-педагогічної освіти шляхом зростання вимог до особистих якостей майбутніх фахівців і педагогічного професіоналізму, поглиблення в них свідомого ставлення до мети, завдань, змісту освіти, здатності до перспективного мислення, педагогічного прогнозування й уникнення типових для викладачів-початківців помилок. У галузі вокальної освіти вирішення цих проблем набуває особливої значущості, що пояснюється тим, що, по-перше, традиційно й до тепер у навчанні співу превалюють репродуктивні, імітаційно-наслідувальні методи; по-друге – тим, що педагогічні помилки в навчанні співу можуть призвести до непоправних наслідків – захворювання органів співочого апарату студента та його майбутньої професійної непридатності.

Важливим інструментом підвищення ефективності навчання у філософському середовищі вважається впровадження пропедевтики як стислого огляду концептуальних положень певного дискурсу, що сприяє в подальшому їх засвоєнню (Гегель, Б. Гершунський, Кант, І. Колесніков, В. Мижеріков, Платон, О. Субетто, І. Тебенькова та ін.). У сучасній педагогіці такий підхід широко застосовується з метою поглиблення цільових настанов та орієнтованості студентів у змісті освіти (дисципліна «Входження в спеціальність») та в підготовці до реальної освітньої дійсності (пропедевтична педагогічна практика).

Інший погляд на пропедевтику як спосіб упередження інтелектуальних та виробничих помилок і посилення ефективності вирішення певних завдань, сформувався в галузі фізіології та фізичного виховання (М. Бернштейн, М. Потапова та ін.), медицини (В. Гардига, А. Барціховський та ін.), соціальної психології (В. Гатальский, А. Кузнецова та ін.), арт-терапії, музикотерапії (С. Ковальова, І. Малашевська та ін.).

Питанням упередження педагогічних помилок приділено суттєву увагу в музичній, зокрема – вокальній педагогіці: вирішення проблем щодо подолання сценічного бар'єру в співаків (О. Саннікова, А. Саннікова, Д. Юник та ін.), урахування анатомічної та психофізіологічної природи звукобудування як умови запобігання перенавантаження голосового апарату (В. Вундт, М. Гарсія, В. Морозов, В. Работнов, С. Ржевкін, Р. Юссон та ін.), виявлення методичних похибок, що призводять до фонаційних захворювань співака (В. Ємельянов, Ф. Заседателев, І. Левідов, В. Юшманов та ін.), визначення стихійності в доборі

репертуару як чинника недостатньої якості виконавської підготовки (В. Антонюк, Г. Стулова, В. Сладкопєвєць, І. Ульєва та ін.).

Натомість далеко не всі магістранти музичного мистецтва, які навчаються за спеціалізацією «вокал», набувають у процесі фахової підготовки свідомого ставлення до отримання професійної освіти як цілісної системи, перспективного педагогічного мислення й готовності до подолання типових для викладача-початківця помилок, що зумовило низку *суперечностей*, а саме:

– між існуванням досліджень пропедевтичної компетентності в різних галузях знань (фізіології, психології, педагогіки, музичній творчості) та відсутністю його наукової рефлексії щодо феноменології та механізмів функціонування в музичній педагогіці;

– між актуальністю функціонування пропедевтичної компетентності у виконавській творчості магістрантів музичного мистецтва та відсутністю уявлень щодо його категоріального визначення і структури теоретично обґрунтованої моделі її формування в процесі підготовки до викладання вокалу;

– між існуючим досвідом та практичними рекомендаціями щодо фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва та відсутністю узагальнення таких рекомендацій і розробки цілісної методики формування їх пропедевтичної компетентності.

Актуальність зазначеної проблеми, її недостатня науково-теоретична розробленість і визначені суперечності зумовили обрання теми дисертаційної роботи **«Методика формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до комплексної наукової теми: «Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії у контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти», що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (державна реєстрація № 0114U007160).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 25 травня 2017 року).

Мета дослідження полягає в теоретичній розробці й експериментальній перевірці методики формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання дослідження**:

1. Виявити стан розробленості проблеми формування пропедевтичної компетентності в педагогічній науці та практиці.

2. Розкрити сутність, зміст і компонентну структуру феномену «пропедевтична компетентність» і специфіку її прояву у вокально-викладацькій діяльності в педагогічних університетах.

3. Визначити критерії, показники та рівні сформованості пропедевтичної компетентності магістрантів у процесі підготовки до викладання вокалу.

4. Теоретично обґрунтувати та розробити модель і методику формування пропедевтичної компетентності в магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу.

5. Експериментально перевірити ефективність методики формування пропедевтичної компетентності в магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу.

Об'єкт дослідження – процес підготовки магістрантів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності в педагогічних університетах.

Предмет дослідження – методика формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять концептуальні положення в галузі філософії освіти (Г. Батищев, І. Зязюн, О. Краєвський, О. Олексюк, А. Сбруєва, С. Сисоєва та ін.), методологічні та психолого-педагогічні засади організації освітнього процесу у вищій школі (А. Алексюк, С. Гончаренко, В. Орлов, О. Пехота, М. Фіцула та ін.), концепції музичної освіти (Е. Абдуллін, А. Козир, О. Олексюк, Г. Падалка, Є. Проворова, О. Рудницька, О. Реброва, О. Устименко-Косоріч, О. Щолокова та ін.); застосування компетентнісного підходу в методологічному забезпеченні освітньої-викладацької діяльності (І. Зимня, І. Ісаєв, Дж. Равен, В. Сластьонін, Б. Хасан, А. Хуторської та ін.); теоретико-методологічні дослідження в галузі вокально-виконавської та вокально-педагогічної підготовки майбутніх викладачів вокалу (В. Антонюк, Н. Гребенюк, Л. Дмитрієв, В. Морозов, Н. Овчаренко, О. Стахевич, Ю. Юцевич, В. Юшманов та ін.), виявлення сутності та змісту підготовки магістрантів до вокально-педагогічної діяльності в педагогічних університетах (О. Єременко, О. Гавриленко, В. Гурба, Л. Василенко, Т. Жигінас, Г. Ніколаї, А. Мартинюк, Л. Тоцька та ін.), теоретико-практичні здобутки кафедри наукових основ музичної освіти Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (на той час – консерваторії), розроблені в 70-80 роках минулого століття під керівництвом І. Котляревського, Ю. Полянського, за участю В. Кьона, І. Рябова та ін., у галузі прогнозування та планування цілісного музично-освітнього процесу.

Методи дослідження. Для реалізації мети й вирішення поставлених завдань у роботі використано комплекс взаємодоповнюючих методів: *теоретичні* – категоріальний аналіз, систематизація та узагальнення наукових джерел щодо практики викладання вокалу у вищих музично-педагогічних закладах та обґрунтування понятійного апарату дослідження; прогнозування й моделювання – для компонування моделі формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва в процесі їх підготовки до викладання вокалу в закладах вищої освіти; *емпіричні* – методи діагностики – для виявлення стану, відстеження динаміки, перевірки ефективності запропонованої методики, визначення рівнів сформованості пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва; бесіда, інтерв'ю, анкетування, включене спостереження,

педагогічне тестування, узагальнення оцінок незалежних експертів та результатів вокально-педагогічної діяльності; педагогічний експеримент для перевірки ефективності висунутих педагогічних умов і методів формування в магістрантів здатності до аналізу, прогнозування та планування вокально-освітнього процесу й запобігання типових педагогічних помилок; методи математичної статистики – для опрацювання результатів експериментального дослідження; інтерпретація отриманих у процесі формувального експерименту даних, їх відображення в наочно-графічний спосіб – для якісного та кількісного аналізу отриманих результатів і підтвердження їх вірогідності.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *вперше* здійснено цілісний аналіз проблеми формування пропедевтичної компетентності, визначено сутність досліджуваного явища та специфіку його формування в процесі підготовки магістрантів музичного мистецтва до викладання вокалу. Виявлено структуру означеного феномену в єдності особистісно-мотиваційного, пізнавально-когнітивного, вокально-технологічного, інтерпретаційно-виконавського, аналітико-прогностичного, рефлексивно-коригувального компонентів; розроблено модель та поетапну методику його формування на основі компетентнісного, антропологічного, синергетичного, прогностичного, технологічного підходів. Експериментально перевірено ефективність педагогічних умов: стимуляція усвідомленого й відповідального ставлення до оволодіння пропедевтичною компетентністю як важливим аспектом набуття професійної майстерності й конкурентоспроможності; формування пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокальних дисциплін як інтегративного феномену на засадах міждисциплінарної, міжпредметної та внутрішньо-предметної координованості змісту й методів навчання; набуття досвіду здійснення основоположних для формування пропедевтичної компетентності видів діяльності – прогнозування, планування, діагностування, самомоніторингу й корекції вокально-педагогічних дій. Визначено критерії та показники оцінювання музично-виконавського самоконтролю майбутніх учителів музики та встановлено рівні їх сформованості.

Уточнено сутність понять «педагогічна пропедевтика», «моніторинг вокально-освітнього процесу», «педагогічні помилки», класифіковано різновиди їх прояву в галузі вокально-викладацької діяльності.

Подальшого розвитку набули наукові уявлення щодо змісту й форм підготовки магістрантів музичного мистецтва до викладання вокалу, стилю педагогічного спілкування, методики формування вокально-викладацької компетентності.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розробленні діагностичної методики виявлення рівнів сформованості в студентів магістратури пропедевтичної компетентності; використанні здійсненої класифікації педагогічних помилок викладача вокальних дисциплін для їх цілеспрямованого упередження; представленні комплексу завдань, за допомогою яких досягається поглиблення уявлень студентів щодо специфіки педагогіки мистецтва та вокальної освіти як її складової, упередження педагогічних помилок

у процесі вокальних занять. Розроблені алгоритми формування вокально-виконавських навичок можуть упроваджуватися в освітній процес музично-педагогічних закладів на заняттях вокально-виконавського та методичного спрямування, в процесі підготовки магістрантів за кваліфікаційним рівнем «магістр» у викладанні дисциплін «Курс виконавської майстерності» (за спеціалізацією «вокал»), «Ансамблеве музикування», «Теорія і методика викладання музично-виконавських дисциплін у вищій освіті», у підготовці студентів до педагогічної практики; застосуванні в системі післядипломної освіти, самоосвіти викладачів вокалу та вчителів музики.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (довідка № 1319/17 від 12.06.2018), Вищого навчального комунального закладу «Білгород-Дністровське педагогічне училище» (довідка № 217 від 06.05.2019), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 1600 від 20.05.2019).

Апробацію отриманих результатів дослідження здійснено у формі оприлюднення у виступах і доповідях на наукових конференціях різних рівнів: *міжнародних* – «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2016–2018), «Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі XXI століття» (Мукачеве, 2017); «Стратегії підвищення якості мистецької освіти в контексті змін сучасного соціокультурного простору (Одеса, 2017), III Міжнародному конгресі «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017), мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О. Я. Ростовського «Актуальні проблеми мистецької освіти» (Ніжин, 2017); *всеукраїнській* науково-практичній конференції «Мистецька Освіта: теорія, методологія, технології» (Кривий Ріг, 2017), а також на щорічних звітних наукових заходах аспірантів факультету музичної та хореографічної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Публікації. Основні результати дисертації висвітлено в 10 публікаціях автора, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, 4 – апробаційного характеру.

Особистий внесок здобувача у статті, написаній у співавторстві [2], полягає в обґрунтуванні методики формування в студентів навичок вокального виконавства.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (295 найменувань, із них 17 – іноземними мовами) та 10 додатків. Загальний обсяг роботи – 239 сторінок, із яких основного тексту – 177 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми в підготовці магістрантів музичного мистецтва до викладання вокалу в педагогічних університетах; означено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження;

розкрито методологічні та теоретичні основи дослідження; висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; наведено відомості щодо апробації та впровадження результатів дослідження, публікацій, структури та обсягу дисертації; визначено особистий внесок здобувача.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні засади формування в магістрантів музичного мистецтва пропедевтичної компетентності»** здійснено аналіз досліджень, присвячених проблемам якості підготовки викладачів-початківців до вокально-фахової діяльності.

На основі аналізу, систематизації та узагальнення даних із філософії, соціології, фізіології, психології та педагогіки, а також довідкової літератури встановлено сутність поняття «пропедевтика» (з грецької *propaideio* – випереджати) та особливості його трактування в різних галузях наукового пошуку. У сучасній філософії та педагогіці під пропедевтикою розуміється стислий огляд концептуальних положень (Б. Гершунський, О. Субетто, І. Колесніков, І. Тебенькова та ін.), який уможливує глибоке засвоєння змісту освіти; у педагогічному процесі ідеї пропедевтики реалізуються через упровадження оглядових курсів «Введення у спеціальність» та організацію пасивної навчальної практики, що має сприяти поглибленню в студентів уявлень щодо мети та змісту фахової освіти, зміцненню в них умотивованості й особистої відповідальності за якість підготовки до майбутньої професійної діяльності та власної самореалізації (Л. Білецька, С. Гірняк, М. Довгодько, І. Кутняк, О. Тутмоліна та ін.). У фізіологічних дослідженнях із формування рухових навичок пропедевтику інтерпретовано як спосіб запобігання або мінімізації помилок (М. Бернштейн, М. Потапова та ін.); у соціальній психології – як упередження девіантного поведіння особистості шляхом виховання в неї «імунітету» до негативних соціальних впливів (Г. Балл, І. Бех, В. Гатальський, А. Кузнецова та ін.) та упередження неврозів у дітей (А. Захаров, Л. Регуш), у медицині – як способу уникнення можливих захворювань та епідемій (В. Гардига, А. Барціховський та ін.).

Аналіз джерельної бази дослідження дозволив встановити, що науковці (Д. Грекова, К. Петрущенко, Т. Савочкина, Т. Сальна, Т. Татукіна, А. Хуторський та ін.) приділяли суттєву увагу проблемам виявлення й упередження типових помилок у педагогічній діяльності. У галузі музичної освіти проблеми типових педагогічних помилок висвітлювали М. Берлянчик, Г. Нейгауз, В. Ражніков, І. Улюшева, Ю. Юшманов та ін.; питання класифікації та мінімізації й пропедевтики помилок у галузі вокальної освіти розглядалися у працях В. Антонюк, Н. Кьон, В. Мижерикова, В. Ульєвої, В. Юшманова та ін.

Узагальнення зазначених векторів пропедевтичної освіти дозволило визначити її роль у поглибленні уявлень магістрантів щодо мети, змісту й методів підготовки до фахової діяльності та в підвищенні ефективності освітнього процесу шляхом упередження типових для викладачів вокалу-початківців педагогічних помилок.

Визнання сутності вокально-освітнього процесу як взаємодії двох його суб'єктів дозволило виявити два різновиди їх прояву. До першої групи

віднесено педагогічні помилки у власній діяльності майбутнього викладача: його цілепокладання, уявлення про сутність і умови здійснення майбутньої професійної діяльності, особливості самоорганізації, педагогічної рефлексії тощо. Друга група можливих помилок стосується організації вокально-навчальної діяльності майбутніх студентів та керівництва індивідуальною траєкторією їхньої вокально-фахової підготовки.

У розділі обґрунтовано засадничу роль компетентнісного підходу у формуванні здатності особистості до засвоєння пропедевтичних знань і спроможності діяти на засадах прогнозування, системного планування освітнього процесу й упередження можливих педагогічних помилок.

Акцентовано на відмінностях освітнього та фахового різновидів прояву компетентності особистості (Б. Хасан, О. Щолокова); схарактеризовано ієрархічні рівні прояву освітніх компетентностей, а саме – міждисциплінарний (ключовий), міжпредметний та предметний (за А. Хуторським і Л. Хуторською); зазначено, що їх взаємозалежність і взаємопроникнення реалізуються за умов набуття суб'єктами освіти компетентнісного досвіду, який передбачає здійснення порівняльного аналізу очікуваного й реального результатів, рефлексивних висновків і подальшого вдосконалення своєї діяльності.

Узагальнення наукової літератури та довідкових джерел дозволило визначити сутність поняття пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва як *цілісної інтегрованої властивості, утвореної на засадах особистісно-свідомого й відповідального ставлення майбутнього викладача вокальних дисциплін до мети та змісту фахової освіти, оволодіння ґрунтовними науковими підходами й методами викладання вокалу, здатності до педагогічної рефлексії, прогностично-індивідуалізованого планування й моніторингу освітнього процесу як чинника упередження/мінімізації педагогічних помилок.*

На основі наукових праць І. Зязюна, В. Краєвського, В. Сластьоніна, О. Рудницької, А. Хуторського та ін. визначено зміст фахової освіти та завдання, які постають у процесі її набуття на трьох рівнях прояву – стратегічному, тактичному та операціонально-діяльнісному. Відповідно до зазначених рівнів схарактеризовано завдання фахової підготовки майбутніх викладачів вокалу та класифіковано типові помилки викладачів-початківців.

До стратегічного рівня віднесено завдання світоглядного, художньо-ментального рівня, вироблення особистісно-оцінного ставлення магістрантів музичного мистецтва до культурного середовища та явищ мистецтва. З'ясовано, що прояв на рівні фахової компетентності майбутнього викладача вокалу полягає в реалізації духовно-комунікативних та художньо-виховних потенцій вокального мистецтва. Типовими недоліками, які проявляються в магістрантів у даному ракурсі, визначено недостатньо розвинені громадянську самосвідомість і почуття відповідальності за якість власної самореалізації та здатності до ефективної професійної діяльності, незадовільний стан реалізації художньо-виховних, пізнавально-перетворювальних, духовно-комунікативних функцій вокального мистецтва у вокально-освітньому процесі.

До завдань тактичного рівня віднесено забезпечення суголосності загальної мети фахової освіти з питаннями, що вирішуються на окремих дисциплінах вокального циклу, їх системно-логічним змістовим наповненням та організаційно-методичним забезпеченням. У фахово-компетентнісному вимірі їх прояв реалізується у володінні типовими видами фахової діяльності інтегративного типу (цілісний аналіз і педагогічна інтерпретація творів, інтонаційно-вокальний контроль і критичне оцінювання, демонстрація вокальних прикладів тощо), здатності до діагностики, прогнозування, планування й моніторингу освітнього процесу та наданні йому творчодослідницького й формувально-перетворювального характеру.

Типовими помилками цього рівня визначено неготовність викладачів-початківців до самостійної інтеграції та творчого застосування засвоєних навичок і знань, виявлення природи недоліків у вокальному розвитку вихованця як результату педагогічних помилок, визначення способів їх усунення; недостатню готовність до вироблення логічно-обґрунтованої індивідуальної траєкторії вокальної підготовки майбутніх магістрантів.

На операціонально-діяльнісному рівні головні завдання пов'язані з набуттям магістрантами конкретних знань, музично-інтелектуальних, вокально-виконавських та методико-дослідних навичок і вмінь, здатності до їх самооцінки й самовдосконалення існуючих або створення власних методичних прийомів.

До типових помилок означеного рівня віднесено: неготовність до прояву педагогічної емпатійності, забезпечення музично-перцептивного, художньо-естетичного, музично-когнітивного, вокально-фонаційного, сценічно-виконавського, рефлексивно-самооцінного розвитку їхніх вихованців, здатності добирати системно взаємозв'язані інтонаційні вправи й репертуар, стимулювати художньо-емоційну, комунікативно-педагогічну та емоційно-вольову підготовку майбутніх учителів до вокально-фахової діяльності.

Узагальнення наукового доробку дозволило встановити структуру досліджуваного феномену в єдності компонентів: *особистісно-мотиваційного*, який визначає ставлення магістрантів до мети та змісту навчання, усвідомлення значущості пропедевтичного знання для якісного оволодіння його змістом і подолання психологічних і технічних перешкод, що виникають у процесі вокальної освіти; *пізнавально-когнітивного*, який проявляється в обізнаності майбутніх викладачів щодо здобутків світового музичного мистецтва, закономірностей створення й функціонування феноменів вокального мистецтва, його комунікативних, розвивальних, виховних, гедоністичних функцій; *вокально-технологічного*, що зумовлює набуття досвіду оперування набутими навичками; *інтерпретаційно-виконавського*, сформованість якого полягає в оволодінні співаком здатністю до трактування художнього замислу автора та стилістично-адекватного виконання різножанрового репертуару; *аналітико-прогностичного*, сенс якого полягає в здатності здійснювати науково-обґрунтоване індивідуальне прогнозування та планування процесу підготовки викладачів вокалу, передбачати результати власних дій; *рефлексивно-коригувального*, завдяки сформованості якого відбувається усвідомлення існуючих недоліків у власній викладацькій

діяльності, методико-практичне самовдосконалення майбутніх викладачів вокалу та мінімізація помилкових педагогічних дій.

Отже, у розділі виявлено стан розробленості проблеми, схарактеризовано поняттєвий апарат дослідження, розроблено компонентну структуру пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, класифіковано та схарактеризовано різновиди типових помилок викладача-початківця.

У другому розділі **«Методичні засади формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва»** обґрунтовано доцільність застосування компетентнісного підходу як засадничого у формуванні досліджуваного конструкту; представлено логіку застосування антропологічного, прогностичного, синергетичного, технологічного підходів, урахування базових положень яких має впливати на формування в магістрантів музичного мистецтва пропедевтичної компетентності, їхньої здатності до прогнозування та планування індивідуалізованого освітнього процесу й упередження або мінімізації типових педагогічних помилок у процесі навчання співу майбутніх викладачів музичного мистецтва.

Звернення до антропологічного підходу дозволило враховувати індивідуальні особливості психіки, загальних і спеціальних задатків і здібностей та їхньої фахової навченості, приділити увагу актуалізації їхньої власної позиції та рефлексивної свідомості як застави виявлення своїх недоліків та їх мінімізації. Застосування синергетичного підходу спонукало до подолання уявлень щодо строгої детермінованості освітнього процесу, посилення уваги до активізації внутрішніх ресурсів і можливостей суб'єктів учіння щодо здатності виявляти свої педагогічні помилки й недоліки та знаходити способи їх корекції, досягати здатності до самоорганізації, саморозвитку та фахового самовдосконалення. На основі прогностичного підходу з'ясовано можливість активізації здатності майбутнього викладача вокалу до організації та управління педагогічним процесом завдяки цілеспрямованому забезпеченню логіки його перебігу, врахування закономірностей вікового й індивідуального розвитку вокальних здібностей студентів, наявності чітких уявлень щодо мети освітньої діяльності й очікуваних результатів. Технологічний підхід реалізовано на основі алгоритмізації процесу формування в магістрантів вокально-виконавських навичок і засвоєння ними закономірностей і механізмів їх автоматизації та гнучкого застосування у виконавській і вокально-педагогічній практиці.

Визначено *педагогічні принципи* (діалогічно-аттрактивного стилю педагогічного спілкування; діалектичної єдності дедуктивного та індуктивного методів пізнання; принципу системності в доборі інтонаційно-технічного матеріалу й репертуару; забезпечення двох векторів самоаналізу й самовдосконалення: власного стилю викладання та його відбиття на якості навченості вокалістів-початківців; суголосності прогностичної та оцінно-корекційної функцій у пропедевтичній роботі; профілактичної апробації інноваційних методів) та *педагогічні умови* формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва (стимуляція усвідомленого й відповідального ставлення до оволодіння пропедевтичною компетентністю як

важливим аспектом набуття професійної майстерності й конкурентоспроможності; формування пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокальних дисциплін як інтегративного феномену на засадах міждисциплінарної, міжпредметної та внутрішньо-предметної координованості змісту й методів навчання; набуття магістрантами досвіду здійснення основоположних для формування пропедевтичної компетентності видів діяльності – прогнозування, планування, діагностування, самомоніторингу й корекції вокально-педагогічних дій).

Опрацювання педагогічного досвіду та наукової літератури методичного характеру дозволило обрати методи формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва, серед них: *мотиваційно-орієнтаційного спрямування* (евристичні бесіди, обговорення, диспути, дискусії з проблем викладання вокалу, вокально-педагогічних помилок та можливостей їх пропедевтики; аналіз мемуарної літератури та створення образу досконалого фахівця; демонстрація відео-презентацій майстер-класів видатних співаків і педагогів-вокалістів; порівняльно-критичний аналіз виконавських інтерпретацій; тренінги на емоційно-вольову саморегуляцію, самонавіювання та самопідтримку; *когнітивно-формульованого спрямування* (налагодження міждисциплінарних зв'язків та міжпредметної координації за допомогою хмарних технологій, техніки соціальних мереж (педагогічні блоги, чати); алгоритмовано-варіативне формування вокально-технічних навичок; цілісний аналіз вокально-поетичного тексту; виконавська й педагогічна інтерпретація репертуару; візуалізація та метафоризація образно-виконавського плану; сценічно-виконавська імпровізація; метод відео-проектів; створення інформаційно-проблемних відео-презентації, порівняльно-критичний аналіз методичних новацій; «мозковий штурм»; *прогностично-корекційного спрямування* (розробка індивідуальних стратегій планування вокально-освітнього процесу студента у формі структурно-логічної схеми; систематизація та планування репертуару; вокально-виконавська самодіагностика: відео- та аудіальне самопостереження, самозвітування, самооцінка; рольові ігри та «квазі-професійна імітація»; вокально-педагогічна практика: моніторинг вокально-педагогічного процесу та його результатів; аналіз і класифікація типових помилок; розроблення корекційних вокально-інтонаційних вправ і творчих завдань для студентів; корекція власної вокально-педагогічної діяльності.

Використання методу теоретичного моделювання дозволило розробити модель та методику формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва (рис. 1).

Отже, у розділі розроблено й теоретично обґрунтовано модель та методику формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу, обґрунтовано наукові підходи, відповідно до них педагогічні принципи, розроблено педагогічні умови та поетапно запроваджені методи.

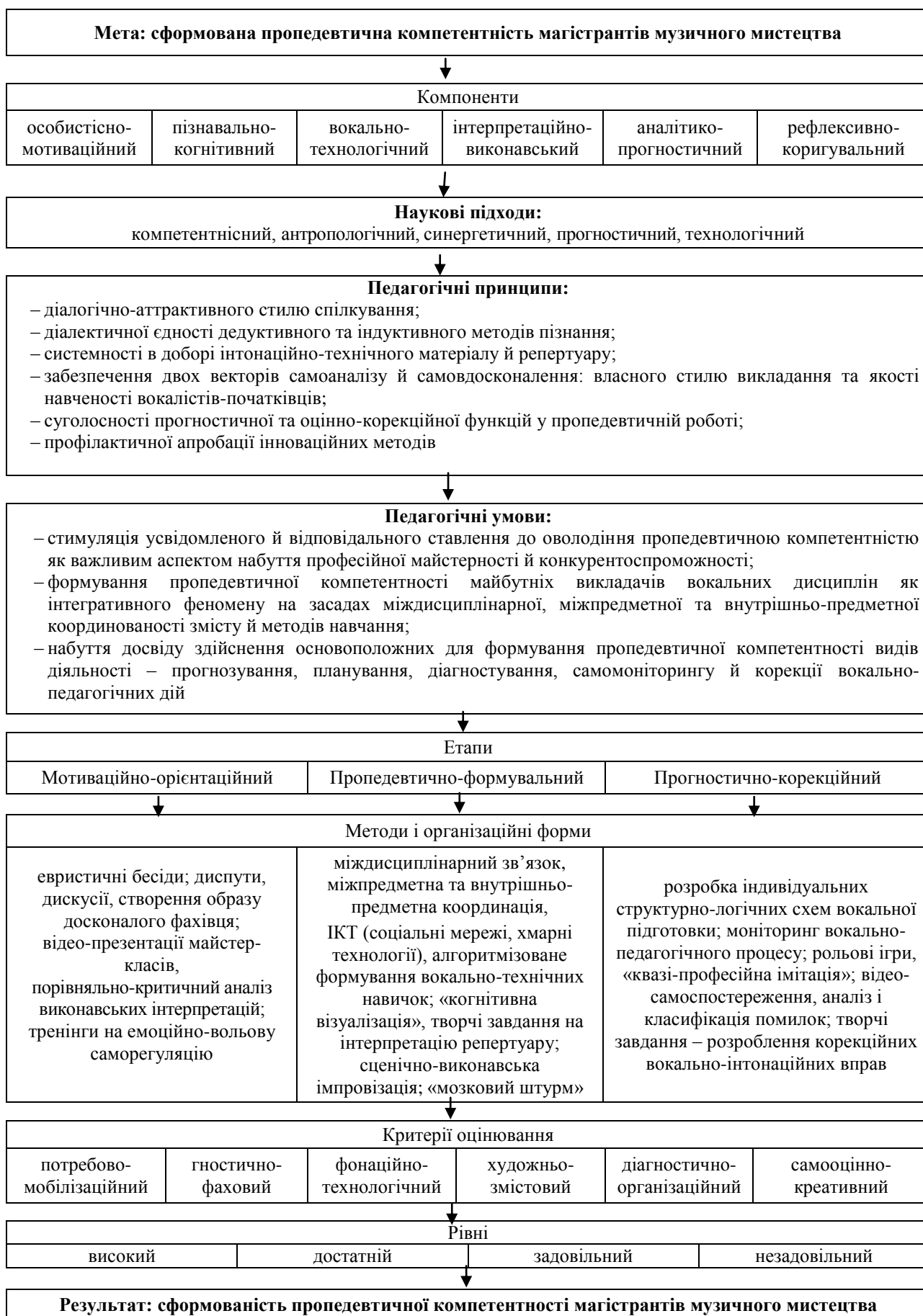

Рис. 1. Модель методики формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва

У *третьому розділі* «Дослідно-експериментальна робота щодо формування в магістрантів музичного мистецтва пропедевтичної компетентності» подано процедуру діагностики й результати констатувального та прикінцевого зрізів діагностики, що дозволило перевірити ефективність методики формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва до викладання вокалу в педагогічних університетах.

Урахування структури досліджуваного феномену дозволило науково обґрунтувати й розробити критерії та показники сформованості пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокалу педагогічних університетів. Потребово-мобілізаційний критерій застосовано для виявлення міри особистісної готовності й потреби магістрантів у самовдосконаленні на засадах набуття пропедевтичної компетентності. Його показниками обрано сформованість професійно-особистісних властивостей, ціннісно-потребове ставлення магістрантів до набуття майстерності викладання вокалу, сформованість мотивів іміджевого характеру. Гностично-фаховий критерій обрано для виявлення міри повноти та глибини знань магістрантів, необхідних для успішного оволодіння пропедевтичною компетентністю; його показниками слугували загальномузична ерудованість, вокально-музична ерудованість, теоретико-методична ерудованість. Для виявлення ступеня вокально-технічної підготовленості магістрантів застосовано фонаційно-технологічний критерій з показниками: володіння вокально-базовими навичками; володіння навичками інтонаційно досконалого відтворення тексту твору; володіння навичками вокально-виразного виконавства. Художньо-змістовий критерій використано для оцінювання якості інтерпретаційно-виконавської майстерності магістрантів, показниками чого слугували: аналіз і трактування художнього замислу вокального твору; відтворення динаміки розвитку художньо-образного змісту вокального твору; виконавсько-сценічне втілення художнього замислу. Діагностично-організаційний критерій застосовано для виявлення спроможності магістрантів науково обґрунтовано аналізувати якість вокально-освітнього процесу та передбачати будівництво вокально-освітнього процесу, показниками якого слугували: володіння методикою педагогічного діагностування; здатність до планування індивідуального вокального розвитку студента та вокально-інтонаційного матеріалу. Застосування самооцінно-креативного критерію свідчило про здатність магістрантів до самокритичності й самовдосконалення, їх показниками слугували: самооцінка вокально-методичних знань; самооцінка результатів вокально-викладацької діяльності; здатність до корекції помилкових дій.

У процесі діагностики застосовувалися методи анкетування, тестування, опитування, спостереження, аудіо-візуальної фіксації оцінювання незалежними експертами якості виконання респондентами самостійних і творчих завдань, що забезпечило всебічність і об'єктивність оцінки рівнів сформованості в магістрантів пропедевтичної компетентності.

Узагальнення даних констатувального експерименту дозволило встановити в досліджуваних чотири рівні сформованості пропедевтичної компетентності, а саме: незадовільний, задовільний, достатній і високий. За результатами

застосування констатувальної діагностики було встановлено, що більшість магістрантів перебувала на задовільному та незадовільному рівнях сформованості пропедевтичної компетентності. З'ясовано, що такі результати пояснюються незвичністю більшості пропонованих магістрантам діагностичних завдань, низьким рівнем їхньої самостійності, відсутністю попередньої ґрунтовної вокально-методичної підготовки та нерозробленістю питань пропедевтики вокальної освіти в широкій практиці підготовки майбутніх викладачів вокалу вищої школи.

У розділі розкрито сутність і процес формувального експерименту, що здійснювався за трьома етапами: мотиваційно-орієнтаційним; пропедевтично-формувальним; прогностично-корекційним.

На мотиваційно-орієнтаційному етапі впроваджувалася перша педагогічна умова – стимуляція усвідомленого й відповідального ставлення магістрантів до оволодіння пропедевтичною компетентністю як важливим аспектом набуття професійної майстерності й конкурентоспроможності та реалізувалися принципи діалектичної єдності дедуктивного й індуктивного методів пізнання та діалогічно-аттрактивного стилю спілкування. З цією метою магістрантів знайомили з філософсько-культурологічним підґрунтям пропедевтичної проблематики та специфікою її прояву в галузі викладання вокалу, застосували методи евристичної бесіди, створення образу досконалого фахівця на прикладах аналізу творчих портретів і відеозаписів видатних співаків і майстер-класів педагогів-вокалістів, організовували дискусії з приводу порівняльної характеристики різних вокально-педагогічних систем, виконавської інтерпретації твору, презентованих інноваційно-експериментальних методик В. Багрунова, В. Ємельянова, В. Іванника, К. Лінклейтер, С. Рігса та ін., залучали магістрантів до тренінгів на вдосконалення комунікативно-емпатійних властивостей і навичок емоційно-вольової саморегуляції.

На другому, пропедевтично-формувальному етапі реалізувалася педагогічна умова – впровадження міждисциплінарних зв'язків і міжпредметної та внутрішньо-предметної координованості змісту й методів навчання, пов'язана із забезпеченням принципу системності в доборі інтонаційно-технічного матеріалу й репертуару, застосуванням хмарних технологій і соціальних мереж для координації та розроблення колективно-творчих проєктів, методів алгоритмізації формування вокальних навичок і самостійної вокально-навчальної діяльності, «когнітивної візуалізації» перцептивно-слухових уявлень та вокально-м'язових відчуттів; з метою систематизації своїх знань і творчих здобутків магістранти створювали портфоліо викладача вокалу, складником якого стала «методична скринька» систематизованих спостережень стосовно типових труднощів, педагогічних помилок та методів їх усунення.

Третій етап формувального експерименту спрямувався на впровадження наступної педагогічної умови – сприяння накопиченню та критичному осмисленню магістрантами досвіду прогнозування, планування, діагностування, самомоніторингу й корекції вокально-педагогічних дій. З цією метою магістранти навчалися розробляти творчі портрети студентів, індивідуалізовані

структурно-логічні схеми їхньої вокальної підготовки. З метою реалізації принципу забезпечення двох векторів самоаналізу й самовдосконалення: власного стилю викладання та якості навченості вокалістів-початківців, досліджуваних залучали до завдань на самоспостереження й самооцінку якості власної вокально-виконавської діяльності та процесу й результатів асистенської практики із застосуванням методів відео-самомоніторингу й самозвіту, з подальшим визначенням способів і методів усунення виявлених недоліків. Особливу увагу на цьому етапі було приділено стимуляції в магістрантів здатності генерувати власні методичні ідеї та реалізувати їх, урахувавши значущість принципу профілактичної апробації інноваційних методів, у рольових іграх у контексті академічних занять, а також у процесі взаємного навчання «квазі-професійного» типу.

За результатами зіставлення даних прикінцевого діагностичного зрізу встановлено, що в експериментальній групі відбулися більш суттєві позитивні зміни щодо сформованості пропедевтичної компетентності: кількість магістрантів з ЕГ, які досягли найвищого рівня, зросла з 3,9 % до 22,2 %, а в КГ – з 4,6 % до 11,1 %; на достатньому рівні в ЕГ кількість досліджуваних, збільшилась з 20,7 % до 47,8 % у КГ – з 21,5 % до 33,3 %. На задовільному рівні в ЕГ залишилося 23,3 % респондентів, у КГ – 40,0 %. Показовим стало порівняння кількості магістрантів, які залишилися на низькому рівні сформованості пропедевтичної компетентності: в ЕГ їх зменшилася від 37,4 % до 6,7 %, а в КГ – від 37,4 % до 15,6 %, тобто на 8,9 % менше. Підсумкові порівняльні результати представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати діагностики сформованості пропедевтичної компетентності ЕГ і КГ після проведення формувального експерименту (прикінцевий зріз), %

групи	РІВНІ			
	Високий	Достатній	Задовільний	Незадовільний
ЕГ	22,2	47,8	23,3	6,7
КГ	11,1	33,3	40,0	15,6

Доведення статистичної вартісності розбіжності між показниками в експериментальній та контрольній групах наприкінці формувального експерименту було здійснено за допомогою багатофункціонального критерію Фішера (кутового перетворення Фішера), а також перевірки рівності дисперсій двох вибірок, результати яких підтвердили ефективність розробленої методики.

Отже, використання методів математичної статистики, кількісного та якісного порівняння результатів, встановлених під час констатувального й формувального експериментів, засвідчило вірність висунутих припущень і доцільність застосування пропонованої методики формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу в педагогічних університетах.

У дисертаційній роботі представлено теоретичне обґрунтування та запропоновано авторське вирішення проблеми формування пропедевтичної

компетентності майбутніх викладачів вокалу. Отримані результати проведеного дослідження засвідчили ефективність вирішення поставлених завдань і дали підстави дійти таких висновків:

1. Виявлено стан розробленості проблеми формування пропедевтичної компетентності в різних наукових галузях і в педагогічній науці та практиці. Встановлено, що на сучасному етапі пропедевтика в педагогіці розглядається як попередній стислий огляд певного навчального курсу, спрямований на підготовку до його більш глибокого засвоєння. У фізіології, медицині, психотерапії та соціології пропедевтика розуміється як комплекс певних заходів, застосованих із метою упередження або мінімізації негативних явищ (деавтоматизації рухових навичок, запобігання епідемії, упередження емоційного вигорання, девіантного поведіння). У роботі пропонується визначення педагогічної пропедевтики, під якою розуміється підготовка майбутніх викладачів на основі формування в них дедуктивно-оглядових уявлень щодо мети, змісту й очікуваних результатів фахової освіти, а також здатності до запобігання типових педагогічних помилок як передумови підвищення ефективності майбутньої професійної діяльності; схарактеризовану сутність поняття «педагогічна помилка» та різновиди вокально-педагогічних помилок на стратегічному, тактичному й операціонально-діяльнісному рівнях прояву.

2. Розкрито сутність поняття пропедевтичної компетентності майбутнього викладача вокалу педагогічного закладу, під якою розуміється цілісна інтегрована властивість, утворена на засадах його особистісно-свідомого й відповідального ставлення до мети та змісту фахової освіти, оволодіння ґрунтовними науковими підходами й методами викладання вокалу, здатністю до педагогічної рефлексії, прогностично-індивідуалізованого планування й моніторингу освітнього процесу як чинника упередження/мінімізації педагогічних помилок.

Обґрунтовано структуру пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, яка складається з особистісно-мотиваційного, пізнавально-когнітивного, вокально-технологічного, інтерпретаційно-виконавського, аналітико-прогностичного, рефлексивно-коригувального компонентів. Визначено специфіку її прояву, яка полягає в багатовекторності мистецько-естетичної, художньо-виконавської, методологічно-дослідницької, психолого-педагогічної та методико-практичної підготовки, злитті логічно-інтелектуального й інтуїтивно-емоційного в оцінюванні та прийнятті художньо-методичних рішень, взаємозв'язку виконавської майстерності й рефлексивної свідомості, їх спрямуванні на екстраполяцію набутих знань у педагогічну практику.

3. Визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва – майбутніх викладачів вокалу. Оцінювання особистісно-мотиваційного компоненту здійснювалося за допомогою потребово-мобілізаційного критерію з показниками – сформованість професійно-особистісних властивостей; ціннісно-потребове ставлення магістрантів до набуття майстерності викладання вокалу; сформованість мотивів іміджевого характеру. Пізнавально-когнітивний компонент оцінювався за допомогою

гностично-фахового критерію з показниками – загальному мистецька ерудованість; вокально-мистецька ерудованість; теоретико-методична ерудованість. Вокально-технологічний критерій вивчався за фонаційно-технологічним критерієм із показниками – володіння вокально-базовими навичками; володіння навичками інтонаційно досконалого відтворення тексту твору; володіння навичками вокально-виразного виконавства. Інтерпретаційно-виконавський компонент досліджувався за художньо-змістовим критерієм із показниками – аналіз і трактування художнього замислу вокального твору; відтворення динаміки розвитку художньо-образного змісту вокального твору; виконавсько-сценічне втілення художнього замислу. Аналітико-прогностичний компонент оцінювався за діагностично-організаційним критерієм із показниками – володіння методикою педагогічного діагностування; здатність до планування індивідуального вокального розвитку; здатність до планування вокально-інтонаційного матеріалу. Рефлексивно-коригувальний компонент оцінювався за самооцінно-креативним критерієм із показниками – самооцінка вокально-методичних знань; самооцінка результатів вокально-викладацької діяльності; здатність до корекції помилкових дій.

Обрахування результатів експерименту виконано відповідно до чотирьох рівнів сформованості пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва: високого, достатнього, задовільного та незадовільного.

4. Теоретично обґрунтовано та розроблено модель і методику формування пропедевтичної компетентності в магістрантів, що ґрунтується на основі компетентнісного як засадничого, та антропологічного, прогностичного, синергетичного й технологічного *наукових підходів*, у межах яких визначено: *педагогічні принципи* – діалогічно-аттрактивного стилю спілкування; діалектичної єдності дедуктивного та індуктивного методів пізнання; системності в доборі інтонаційно-технічного матеріалу й репертуару; забезпечення двох векторів самоаналізу й самовдосконалення: власного стилю викладання та якості навченості вокалістів-початківців; суголосності прогностичної та оцінно-корекційної функцій у пропедевтичній роботі; профілактичної апробації інноваційних методів; *педагогічні умови* – стимуляції усвідомленого й відповідального ставлення до оволодіння пропедевтичною компетентністю як важливим аспектом набуття професійної майстерності й конкурентоспроможності; формування пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокальних дисциплін як інтегративного феномену на засадах міждисциплінарної, міжпредметної та внутрішньо-предметної координованості змісту й методів навчання; забезпечення в магістрантів досвіду прогнозування, планування, діагностування, самомоніторингу й корекції вокально-педагогічних помилкових дій. Визначено *етапи формувального експерименту* – мотиваційно-орієнтаційний, формувально-пропедевтичний, прогностично-корекційний; *групи методів* мотиваційно-орієнтаційного, когнітивно-формувального, прогностично-корекційного спрямування.

5. Експериментально перевірено ефективність моделі й методики формування пропедевтичної компетентності в магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу. Доведено, що в ЕГ кількість респондентів, що досягли високого рівня зростає до 22,2 %, у КГ – до 11,1 %; достатнього рівня в ЕГ досягло 47,8 % випробовуваних, у КГ – 33,3 %; на задовільному рівні в ЕГ залишилося 23,3 % магістрантів, у КГ – 40,0 %; на незадовільному рівні в ЕГ залишилося 6,7 % респондентів, у КГ – 15,5 %.

Отже, встановлено, що ефективне формування пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокалу в процесі магістерської підготовки забезпечується запровадженням у освітній процес запропонованої формувальної методики.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів ефективного формування пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокалу вищої школи. Подальших наукових розвідок потребують проблеми пропедевтики вокально-педагогічних помилок із застосуванням сучасних технологій, а також координації змісту вокально-фахової освіти з психолого-педагогічною підготовкою майбутніх викладачів вищої школи.

Основні наукові результати дослідження

висвітлено в таких працях автора

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Ян, Сяохан (2015). Пропедевтика типових помилок у навчальній практиці іноземних магістрантів-вокалістів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: зб. наук. праць. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*, 18 (23), 268–272.
2. Ян, Сяохан, Кьон, Н. Г. (2018). Формування в студентів навичок сольного та хорового виконавства. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, 2 (121), 47–52.
3. Ян, Сяохан (2018). Структура пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокалу. *Наукові записки: психолого-педагогічні науки*, 3, 196–199.
4. Ян, Сяохан (2018). Досвід формування в майбутніх викладачів вокалу пропедевтичної компетентності. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*, 2 (12), 268–271.
5. Ян, Сяохан (2019). Пропедевтика типових помилок у професійній діяльності майбутніх викладачів вокалу. *Наукові записки: психолого-педагогічні науки*, 1, 123–128.

Стаття в закордонному науковому виданні

6. Ян, Сяохан (2018). Наукові підходи й принципи формування в магістрантів пропедевтичної компетентності в процесі підготовки до вокально-педагогічної діяльності. *The scientific heritage*, 30, Vol. 2, 41–44.

Публікації апробаційного характеру

7. Ян, Сяохан (2016). До поняття «пропедевтична компетентність майбутнього вчителя». *Матеріали та тези II Міжнародної конференції молодих учених та студентів*. Т. 1. Одеса, 212–215.

8. Ян, Сяхоан, Кьон, Н. Г. (2017). Втілення інноваційного доробку педагогічної науки у практику підготовки вчителя музичного мистецтва. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі*.
9. Ян, Сяхоан (2017). Удосконалення рефлексивної свідомості магістрантів під час занять вокалом як передумова пропедевтики типових помилок випускників ВНЗ. *Стратегії підвищення якості мистецької освіти в контексті змін сучасного соціокультурного простору*, 111–112.
10. Ян, Сяхоан (2018). Педагогічні принципи формування в майбутнього викладача вокалу пропедевтичної компетентності в процесі навчання співу. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства*, 135–137.

АНОТАЦІЇ

Ян Сяхоан. Методика формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика музичного навчання. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. – Суми, 2020.

Дисертація є цілісним дослідженням у галузі теорії та методики музичного навчання щодо проблеми формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу.

Виявлено стан розробленості проблеми пропедевтики в науковому середовищі. Обґрунтовано сутність педагогічної пропедевтики, уточнено сутність поняття «педагогічна помилка», класифіковано типові недоліки в діяльності викладачів-початківців.

Введено поняття пропедевтичної компетентності. З'ясовано компонентну структуру даного феномену та специфіку його прояву у викладачів-початківців педагогічних університетів.

Визначено критерії, показники та рівні сформованості означеного феномену. Представлено модель і методику формування пропедевтичної компетентності майбутніх викладачів вокалу на засадах обґрунтованих наукових підходів, педагогічних принципів, педагогічних умов і методів формування досліджуваного конструкту. Експериментально перевірено ефективність методики поетапного формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва в процесі підготовки до викладання вокалу.

Ключові слова: методологія, магістрант музичного мистецтва, викладач вокалу, пропедевтика, педагогічна пропедевтика, пропедевтична компетентність, вокально-освітній процес, упередження й корекція педагогічних помилок, моніторинг вокально-освітнього процесу, педагогічні помилки, методика, формування пропедевтичної компетентності магістрантів музичного мистецтва.

Ян Сяохан. Методика формирования пропедевтической компетентности магистрантов музыкального искусства в процессе подготовки к преподаванию вокала. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. Сумской государственный педагогический университет имени А. С. Макаренко. – Сумы, 2020.

Диссертация является целостным исследованием в области теории и методики музыкального образования по проблеме формирования пропедевтической компетентности магистрантов музыкального искусства в процессе подготовки к преподаванию вокала.

Охарактеризовано состояние изученности проблемы пропедевтики в научной литературе. Обоснована сущность педагогической пропедевтики, уточнена сущность понятия «педагогическая ошибка», классифицированы типичные недостатки в деятельности молодых преподавателей по постановке голоса.

Введено понятие пропедевтической компетентности. Выявлена компонентная структура данного феномена и специфика его проявления в вокально-педагогической деятельности в педагогических университетах.

Определены критерии, показатели и уровни сформированности данного феномена. Представлены модель и методика формирования пропедевтической компетентности будущих преподавателей вокала на основе обоснованных научных подходов, педагогических принципов, педагогических условий и методов формирования исследуемого феномена. Экспериментально проверена эффективность методики поэтапного формирования пропедевтической компетентности магистрантов музыкального искусства – будущих преподавателей вокала.

Ключевые слова: методология, магистрант музыкального искусства, преподаватель вокала, пропедевтика, педагогическая пропедевтика, пропедевтическая компетентность, вокально-образовательный процесс, предупреждение и коррекция педагогических ошибок, мониторинг вокально-образовательного процесса, педагогические ошибки, методика, формирование пропедевтической компетентности магистрантов музыкального искусства.

Yang Xiaohang. Methods of master's musical art students' propaedeutic competence formation in the process of preparation for vocal teaching. – On the rights of manuscript.

Thesis for Candidate of Pedagogical Sciences degree in specialty 13.00.02 – theory and methods of musical education. – Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. – Sumy, 2020.

The thesis is a comprehensive study in the field of theory and methods of musical education on the problem of master's musical art students' propaedeutic competence formation in the process of preparation for vocal teaching.

The article introduces the notion of propaedeutic competence and characterizes the specificity of its manifestation in the preparation of the future vocal teacher of the pedagogical institution. The structure of the propaedeutic competence of future vocal teachers is substantiated, which consists of personality-motivational, cognitive, vocal-technological, interpretive-performing, analytical-prognostic, reflexive-correcting components. The criteria for their evaluation are defined, namely: need-mobilization, gnostic-professional, phonation-technological, artistic-content, diagnostic-organizational and self-evaluation-creative.

The model and methodology of master's students' propaedeutic competence formation is presented, which is based on the principles of competence, synergetic, prognostic and technological scientific approaches; pedagogical principles – dialogically attractive style of communication; dialectical unity of deductive and inductive methods of cognition; systematicity of selection of intonational-technical material and repertoire; providing two vectors of self-analysis and self-improvement – one's own teaching style and quality of beginners-vocalists' knowledge; consistency of prognostic and evaluative-corrective functions in the propaedeutic work; preventive testing of innovative methods. The pedagogical conditions of propaedeutic competence formation are defined – stimulation of conscious and responsible attitude to mastering the propaedeutic competence as an important aspect of acquiring professional skill and competitiveness; formation of propaedeutic competence on the basis of interdisciplinary, intersubject and intra-subject coordination of content and teaching methods; providing experience in predicting, planning, diagnosing, self-monitoring, and correction of vocal and pedagogical errors.

The content of molding experiment and stages of its implementation are characterized: motivational-orientation stage with the use of intentionally stimulating methods, molding-propaedeutic stage, at which interdisciplinary coordination and mastering of the algorithms of vocal-performance skills formation were provided, individual structural-logical schemes were developed; prognostic-corrective stage, during which students performed diagnostics and monitoring of vocal-teaching activity, developed their own methods of correction of pedagogical errors, tested them in role-playing games, quasi-professional situations and in the process of pedagogical practice.

Key words: methodology, master of musical art, vocal teacher, propaedeutics, pedagogical propaedeutics, propaedeutic competence, vocal-educational process, preventing and correcting of pedagogical errors, monitoring of vocal-educational process, pedagogical errors, methods, master's musical art students' propaedeutic competence formation.

Підписано до друку 28.02.2020 р. Формат 60X90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А. С. Макаренка

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.